

Op zoek naar taalschatten: moedertalen in beeld gebracht in de klas

1. Inleiding

In onze multiculturele samenleving hebben we te maken met klassen met veel verschillende moedertalen. Aandacht en waardering voor die verschillende moedertalen is belangrijk voor de identiteitsontwikkeling van de kinderen. Maar hoe doe je dat? Het project *Taal yn Byld* (Fries voor Taal in beeld) voor basisscholen zet de talige diversiteit van een klas op een beeldende wijze centraal. Het project is door het lectoraat Taalgebruik en Leren van NHL Stenden Hogeschool ontwikkeld om leerlingen, ouders en leerkrachten bewust te maken van de culturele en talige rijkdom van de school. *Taal yn Byld* is uitgevoerd in het kader van de Culturele Hoofdstad 2018 en krijgt een vervolg op andere scholen in Friesland. In deze bijdrage beschrijven we de opzet van het project en wat het oplevert voor leerlingen, leerkrachten en ouders.

2. Het project

Taal yn Byld draait om het waarderen van de eigen en van andermans moedertaal en om het plezier beleven aan meertaligheid. Het project is in het schooljaar 2017-2018 uitgevoerd op zeven Leeuwarder basisscholen in wijken met een grote multiculturele en talige verscheidenheid.

In een korte lessenreeks werden de leerlingen eerst georiënteerd op het begrip ‘moedertaal’ en op hoe mooi en betekenisvol taal kan zijn. Daarna gingen de kinderen naar huis met de opdracht om met behulp van een vragenlijstje hun ouders te bevragen over mooie zinnen, spreuken, gezegdes en versregels uit hun eigen moedertaal. Een belangrijk aspect in dat gesprek was de vraag waarom de zin zo mooi of betekenisvol is voor de ouders. De mooie uitspraken en zinnen – oftewel: de taalschatten – werden vervolgens in de klas bewonderd en besproken en er werden vertalingen in het Fries en het Nederlands bij gemaakt. Tot slot werden de zinnen op een mooie, creatieve manier door de leerlingen, vaak met hulp van de ouders, in beeld gebracht op posters.

3. Opbrengsten

Het project heeft verschillende opbrengsten gehad, zowel voor de leerkrachten die het in hun klassen hebben uitgevoerd, als voor de leerlingen en hun ouders (Pulles & Singelsma 2018; Romashuk 2018). Maar ook breder, voor de wijk, heeft het project *Taal yn Byld* een bijdrage geleverd aan waardering voor elkaar en elkaars (talige) achtergronden.

3.1 De leerkrachten

Door de aandacht voor moedertalen in de klas werd het inzicht van leerkrachten in de betekenis van moedertalen voor de leerlingen groter. Veel leerkrachten wisten voor de start van dit project wel dat hun leerlingen thuis andere talen spreken, maar ze hadden zich bijna nooit eerder gerealiseerd dat er zo veel verschillende talen op school zijn en dat hun leerlingen dagelijks meerdere talen gebruiken. Het zien van stralende gezichten wanneer de kinderen mochten vertellen over hun moedertalen deed de leerkracht duidelijk beseffen hoe belangrijk deze aandacht voor de thuistaal is en hoe deze aandacht kan bijdragen aan een positief gevoel voor zowel de individuele leerling als voor de hele groep.

Baukje Roosma, leerkracht op IKC Aventurijn, heeft met haar school deelgenomen aan het project en vertelt in een filmpje wat dat voor hun school heeft betekend:

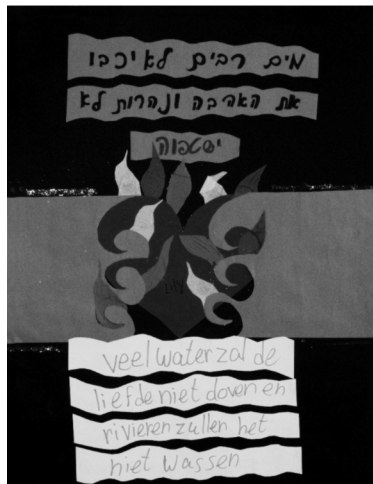
“Bij ons op school werd de ouderbetrokkenheid enorm vergroot en er ontstond begrip voor elkaars situatie. Het was fantastisch om te merken dat ouders zo graag een steentje wilden bijdragen aan dit project. Het enthousiasme was groot. Ouders gaven aan dat ze het fijn vonden dat hun taal, hun eigen taal, er naast het Nederlands mocht zijn in een officiële instantie als een school. Wij vonden dit als team zo’n waardevol iets, dat het absoluut een vervolg krijgt op onze school”.

3.2 De leerlingen

Het inventariseren van de verschillende talen in de groep, en het aan elkaar laten horen hoe die talen klinken, bracht in de groep verbazing en bewondering teweeg. Kinderen voelden zich gewaardeerd en gezien omwille van het feit dat ze – naast het Nederlands – ook andere talen spreken. Leerlingen vertellen dat ze het fijn vinden om op school hun eigen taal te laten horen (Berenst, Pulles & Singelsma 2017). Onderstaand voorbeeld van een gesprekje tussen een leerkracht en een leerling naar aanleiding van de door haar meegebrachte tekst in het Hebreeuws illustreert dit. Lily leest haar Hebreeuwse tekst voor aan de leerkracht:

- Leerkracht: “Waar gaat die zin over, Lily?”
 Lily: “Over water...lang water...”
 Leerkracht: “Een kanaal? Was het recht? Gegraven?”
 Lily: [maakt kronkelend gebaar met handen]
 Leerkracht: “Een rivier?”
 Lily: “Boel, veel, veel water”.
 Leerkracht: “Vertel, wat was er met het water?”
 Lily: [maakt gebaar naar hart en lacht]
 Leerkracht: “Liefde? Jaaa”.
 Lily: “Uitmaken, liefde, kan niet”.
 Leerkracht: “Het water kan de liefde niet uitmaken... blussen... Dat is mooi”.
 Lily: “Ja, dat kan niet”. [lacht]
 Leerkracht: “Laat nog eens horen. Lees het nog eens voor”.

De leerkracht vertelt dat Lily later aan de leerkracht vraagt of ze nog eens iets uit het Hebreeuws mag voorlezen. Ze vertelt dat ze dat zo mooi vond.

Afbeelding 1 – Hebreeuwse poster.

3.3 De ouders

Ouders die voorheen niet of nauwelijks bij schoolse activiteiten aanwezig waren, komen naar aanleiding van de teksten wél naar school. De ouders zijn nu de experts, en dat laten ze dan ook graag zien. Voor het vinden van de goede vertaling was de hulp van de ouders bijna altijd noodzakelijk, zeker als het ging om een ander schrift.

Op een aantal scholen maakten de ouders samen met hun kind de poster en dat leidde tot bijzondere gesprekken. Zo vertelde een Turkse vader dat hij het belangrijk vindt dat zijn zoon niet vergeet wat zijn achtergrond is en dat hij het bijzonder vindt dat een officiële instantie, zoals een school, aandacht schenkt aan zijn moedertaal (Pulles & Singelsma 2018). Een Israëlische vader vertelt dat hij het belangrijk vindt dat zijn dochter in aanraking komt met verschillende culturen in Nederland, omdat hij gelooft dat mensen elkaar daardoor beter waarderen. Hij heeft dat gemist in zijn thuisland.

Door juist de ouders – via de kinderen – aan te spreken op hun moedertaal en op de culturele rijkdom die daarin ligt besloten, is de drempel om de school te betreden voor die ouders zeker lager geworden.

Afbeelding 2 – Ouders helpen met het maken van de posters.

Afbeelding 3 – Een trotse moeder met haar dochter en de poster met Arabische tekst ‘Want elk goed idee was in het begin een droom’.

4. Slot

Taal yn Byld is een project van verbinding en waardering voor taal en identiteit. Dat is niet alleen belangrijk voor de migrantentalen, maar ook voor het Nederlands, het Fries en de verschillende regionale talen en dialecten. Door de diversiteit een zichtbare plaats te geven in de klas, in het schoolgebouw of zelfs in de wijk komen gesprekken op gang over wat moedertaal werkelijk betekent. Een Antilliaanse vader uit Leeuwarden zegt: “Het Papiaments betekent mijn trots, wie ik ben, van waar ik kom en hoe ik denk. Het zit in me. Dat geldt voor de Friezen vast ook!”

Voor meer informatie, bekijk het filmpje: <https://interactieindeklas.com/taal-yn-byld>.

Referenties

- Berenst, J., M. Pulles & J. Singelsma (2017). ‘Taal in Beeld. Een tussentijds verslag’. In: J. Dijkstra & IJ. Zwartter (red.). *Werken aan ‘iepen Mienskip’*. Leeuwarden: NHL Stenden Hogeschool.
- Film *Taal yn Byld* (2018). Online raadpleegbaar op: www.youtube.com/watch?v=YjqkMgFMq4E.
- Pulles, M. & J. Singelsma (2018). “Taal verrijken met de vele talen in de groep. Taalonderwijs in beeld”. In: *MeerTaal*, 5 (3), p. 24-25.
- Romashuk, D. (2018). “Samen sterk met een rijkdom aan taal”. In: *Friesch Dagblad*, 21 maart, p. 34.